

Матвейчук Л.О.

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Польовий П.В.

Чернівецька обласна військова адміністрація

ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕРСОНАЛУ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У статті досліджено процеси формування публічної політики цифровізації діяльності суб'єктів владних повноважень та розвитку цифрових компетентностей їх персоналу; аргументовано важливість даного напрямку у процесі побудови цифрової сервісної держави. З'ясовано початкову стадію досліджень проблематики цифрових трансформацій у сфері публічного управління та адміністрування, в т.ч. у категорії людського ресурсу.

Розглянуто сучасні процеси цифрових трансформацій в Україні, які продукують відповідну цифрову грамотність і першочергово у представників органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Виділено роль цифрового способу мислення та розкрито дефініцію «цифрове мислення публічного службовця», яке є ефективним підґрунтям для цифрових трансформацій у сфері публічного управління та основою для цифрових змін. Аргументовано значення цифрового рівня освітян, який позначиться на якості підготовки здобувачів. Наведено приклад реалізації корпоративного стандарту цифрової компетентності викладача, який розроблено на основі основних європейських та українських нормативних документів: DigComp, DigCompEdu, ISTE Standards for Educators, Концепції розвитку цифрових компетентностей, Опису рамки цифрової компетентності для громадян України. Проаналізовано стандарти вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» бакалаврського та магістерського рівня в частині «Перелік компетентностей випускника» і запропоновано доповнити загальні та спеціальні компетентності характерними складовими, які формують цифрові компетентності.

В процесі формування публічної політики цифрового розвитку запропоновано: 1) визначити розвиток цифрових компетенцій персоналу органів державної влади та органів місцевого самоврядування одним із пріоритетних напрямів публічної політики суб'єкти владних повноважень; 2) реалізувати процес саморозвитку цифрових компетентностей публічних службовців шляхом використання національної онлайн-платформи «Дія. Освіта»; 3) у ЗВО запровадити корпоративний стандарт цифрової компетентності викладача з використанням проєкту «Концептуально-референтної Рамки цифрової компетентності педагогічних і науково-педагогічних працівників»; 4) внести зміни у стандарти вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» бакалаврського та магістерського рівня доповнивши перелік компетентностей випускника цифровими.

Ключові слова: публічна політика, публічне управління та адміністрування, цифрові компетентності, цифровізація, органи публічної влади, публічні службовці.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток України, як цифрової держави потребує готовності її громадян до використання інструментів цифровізації публічної сфери управління. На сьогодні, в умовах цифрових трансформацій в органах державної влади та місцевого самоврядування в процесі формування публічної політики увага приділяється розвитку цифрових компетентностей публічних службовців, як одному із основних учасників цифрових комунікацій з громадянами та бізнесом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед досліджень процесів цифровізації в Україні, проблематика цифрових трансформацій у сфері публічного управління та адміністрування, в т.ч. у категорії людського ресурсу знаходиться на периферії наукових дослідження. Питання формування та розвитку у публічних службовців знань, умінь, навичок цифрових технологій (цифрових компетенцій) були предметом дослідження О.П. Бодик [2], К.В. Копняк, В.В. Покин'ячереда

[4], В.В. Лоли [5], Н.В.Новіченко [6], І.С. Стеців [13], В.В. Фостікова [14].

Метою статті є дослідження публічної політики розвитку цифрових компетенцій публічних службовців та формування напрямів її вдосконалення

Виклад основного матеріалу. На сьогодні, у світі склалася така ситуація, яка змушує уряди країн до проведення політики системної цифрової економіки шляхом цифровізації її галузей (зокрема у сфері публічного управління та адміністрування), вдосконалення національного законодавства, розробки та реалізації державних стратегій, проектів та програм.

Запорукою успішної реалізації політики розвитку цифрової України, ефективного використання суспільством цифрових інструментів публічного сектору економіки є цифрова грамотність населення. Впровадження політики пов'язане з першочерговою необхідністю розвитку цифрових компетентностей публічних службовців, відповідного їх рівня в професійній діяльності та постійного навчання.

Серед науковців існують різні думки щодо розвитку цифрової освіти представників публічної сфери управління. На думку І.С. Стеців для забезпечення ефективного розвитку цифрової освіти держслужбовців варто базувати на дотриманні певних рекомендацій, зокрема адаптації освіти до потреб службовців, забезпеченні доступу до необхідних цифрових ресурсів, організуванні спеціалізованих курсів, стимулюванні самонавчання, врахуванні різного рівня підготовки та досвіду держслужбовців, із застосуванням передових цифрових технологій таких як – електронні навчальні платформи, штучний інтелект, вебіари та відеоконференції, симуляції та інтерактивні ігри, мобільні додатки для навчання, системи електронного портфоліо, системи оцінки та звітування, масові відкриті онлайн курси [13, с.112]. Науковці О.П. Бодик, Г.В.Шередека, Л.І. Салагуб виділяють орієнтири, на яких має базуватися підвищення кваліфікації державних службовців та вчителів-предметників, а саме: упровадження тренінгових, дебатних та проєктних технологій роботи з сучасним інформаційним контентом; системна організація та проведення тематичних постійно діючих семінарів, вебінарів тощо; розвиток елементів «медіаграмотної свідомості»; застосування ІТ-технологій, онлайнсервісів; упровадження технологій та прийомів візуалізації геопросторових, хронологічних та соціальноекономічних зв'язків під час здобуття нових знань; реалізація педагогіки партнерства тощо [2, с.32].

Важливу роль у розвитку цифрової освіти фахівців органів публічної влади відіграє їх цифровий спосіб мислення. Цифрове мислення публічного службовця – це розуміння державної політики цифрового розвитку України; розуміння та передбачення наслідків цифровізації, знання процесів цифрових трансформацій та сприймання змін у публічній сфері управління; можливість бачити та описувати завдання, які доцільно вирішувати за допомогою сучасних технологій, та можливість розбиратися в цих технологіях, обізнаність у цифровому просторі [8, с.130]. Цифровий спосіб мислення дає змогу публічним службовцям враховувати нові технології та інноваційні інструменти для покращення процесів діяльності в публічному секторі. Ця категорія фахівців має зрозуміти, що цифровізація забезпечить перехід на стовідсотковий формат надання адміністративних послуг органами державної влади та місцевого самоврядування. Отже, наявність у сучасного публічного службовця цифрового мислення є ефективним підґрунтям для цифрових трансформацій у сфері публічного управління та основою для цифрових змін. Разом з тим, окрім розуміння, усвідомлення цифрових технологій та готовності до них фахівець повинен мати відповідні знання та вміння їх використовувати, тобто володіти спектром цифрових компетентностей.

Формування та розвиток цифрових компетентностей особи першочергово залежить від власного бажання. Поступове формування цифрового мислення у населення відбувається, починаючи зі школи, продовжується у вищих навчальних закладах і переходить у формат «навчання впродовж усього життя». Розвиток цифрових компетентностей першочергово залежить від цифрового рівня освітян, що спонукає їх до самовдосконалення і навчання, застосовування здобутих знань, що, у свою чергу, забезпечує підвищення якості освіти. Питанню формування цифрових компетентностей у середній школі як у теоретичній площині, так і в практичній, приділяється значно більше уваги, ніж у вищій школі. Тому проблематика цифрових компетенцій викладачів та здобувачів є вимогою сьогодення і потребує досліджень та їх прикладних реалізацій.

Аналізуючи практичну площину питання розвитку цифрових компетентностей, слід відзначити ініціативу Київського університету імені Бориса Грінченка, де з метою підвищення якості освітнього процесу, рівня цифрової компетентності викладачів запроваджено Корпоративний

стандарт цифрової компетентності викладача Київського університету імені Бориса Грінченка [9]. Корпоративний стандарт цифрової компетентності викладача розроблено на основі основних європейських та українських нормативних документів: DigComp, DigCompEdu, ISTE Standards for Educators, Концепції розвитку цифрових компетентностей, Опису рамки цифрової компетентності для громадян України. Корпоративний стандарт цифрової компетентності викладача містить п'ять рівнів – Аналітик-дослідник (A), Інтегратор (B1), Експерт (B2), Лідер (C1), Новатор (C2) та чотири основних види діяльності, до яких застосовується цифрова компетентність, а саме навчальна діяльність, науково-дослідна діяльність, професійна комунікація і співпраця, цифровий самоменеджмент [1]. Результати рівня цифрової компетентності викладача враховується: при прийомі на роботу або підписанні контракту – А, при продовженні контракту – не нижче B2, у рейтингу «Лідер року». Така інноваційна практика може застосовуватись і в інших закладах вищої освіти для підвищення рівня цифрової компетентності викладачів, масштабуватися у вітчизняному освітньому середовищі, що, у свою чергу, позначиться на якості підготовки студентів. Корпоративний стандарт цифрової компетентності викладача розроблено на основі основних європейських та українських нормативних документів: DigComp, DigCompEdu, ISTE Standards for Educators, Концепції розвитку цифрових компетентностей, Опису рамки цифрової компетентності для громадян України.

У процесі дослідження проблематики формування цифрових компетентностей у вищій освіті проаналізовано освітні стандарти за напрямом підготовки фахівців для органів публічної влади. За результатом цього моніторингу запропоновано внести зміни до стандартів вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»: 1) для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [11] та 2) для другого (магістерського) рівня вищої освіти [12] в частині «Перелік компетентностей випускника», доповнивши загальні та спеціальні (фахові, предметні) компетентності, які розкриті в таблиці 1.

Відповідні пропозиції запропоновані з метою формування та підвищення цифрових компетентностей здобувачів у процесі їх підготовки для роботи в органах публічної влади. Таке доповнення стандартів вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» позначиться на освітніх програмах вищих навчальних закладів, а відповідно, на навчальних програмах. Формування знань і вмінь у здобувачів щодо цифрових прикладних інструментів, які використовуються в діяльності органів влади та місцевого самоврядування, можливе із залученням до освітнього процесу практиків сфери публічного управління, а також впровадження дуальної форми навчання.

На сьогодні найсучаснішим європейським документом, що слугує орієнтиром при форму-

Таблиця 1

Пропозиції щодо стандартів вищої освіти з питання формування цифрових компетенцій здобувачів

Стандарт вищої освіти галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування	
Бакалавський рівень	Магістерський рівень
<i>Загальні компетенції</i>	
<ul style="list-style-type: none"> – здатність здійснювати саморозвиток цифрових компетентностей; – навички цифрових комунікацій; – цифровий етикет публічного службовця 	<ul style="list-style-type: none"> – здатність планувати, організовувати і здійснювати саморозвиток цифрових компетентностей; – професійна цифрова комунікація, взаємодія та співпраця; – цифровий етикет публічного службовця.
<i>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</i>	
<ul style="list-style-type: none"> – здатність комунікувати в цифровому середовищі сфери публічного управління та при взаємодії з громадянами і бізнесом; – здатність використовувати цифрові інструменти в процесі надання адміністративних послуг. 	<ul style="list-style-type: none"> – здатність проводити моніторинг цифрових інструментів та використовувати їх для управління ресурсами; – здійснювати менеджмент науково-дослідної роботи з використання цифрових інструментів; – знати основні засади публічної політики цифровізації на всіх рівнях (державному, регіональному, місцевому) та напрями її реалізації.

Примітка: розроблено автором [8, с. 132]

ванні цілей національної політики щодо розвитку цифрових компетентностей в Україні та в процесі стратегічного планування розвитку даного напрямку є Рамка цифрової компетентності громадян DigComp 2.1, яка розроблена спільноту країн Європейського Союзу. У 2021 р. європейську концептуально-еталонну модель цифрових компетентностей DigComp 2.1 адаптовано українськими експертами до особливостей України з урахуванням рекомендацій європейських та міжнародних інституцій у сфері цифрових компетентностей. Відповідно до плану заходів з реалізації Концепції розвитку цифрових компетентностей вітчизняними експертами у 2021 р. розроблено Проект Рамки цифрових компетентностей для державних службовців [10]. До сфер компетенцій цієї рамки віднесено п'ять: комп'ютерна та інформаційна грамотність; робота з даними та цифровим контентом; цифрова комунікація, взаємодія та співпраця; безпека в цифровому середовищі та реалізація політики цифровізації на всіх рівнях: державному, організаційному, особистісному. Актуальною платформою формування та розвитку цифрових компетентностей як для здобувачів, так і для фахівців органів публічної влади є портал «Дія. Цифрова освіта», де є можливість пройти навчання за професійним напрямом та отримати сертифікат Міністерства цифрових трансформацій.

Висновки. Для ефективного розвитку цифрових компетенцій у сфері публічного управління необхідно: 1) визначити розвиток цифрових компетенцій персоналу органів державної влади та органів місцевого самоврядування. одним із пріоритетних напрямів публічної політики у сфері державної служби та служби в органах місцевого самоврядування; 2) в процесі розробки стратегічних документів розвитку національного агентства з питань державної

служби приділити увагу питанню формування та розвитку цифрових компетентностей кадрів органів публічної влади; 3) реалізувати процес саморозвитку цифрових компетентностей публічних службовців шляхом використання національної онлайн-платформи «Дія. Освіта», де є можливість оцінити свою цифрову грамотність «Цифрограм для державних службовців» та пройти навчання за професійним напрямом; 4) для підвищення якості освітнього процесу, рівня цифрової компетентності викладачів закладів вищої освіти запровадити корпоративний стандарт цифрової компетентності викладача; під час розробки цього нормативу використовувати проект «Концептуально-референтної Рамки цифрової компетентності педагогічних і науково-педагогічних працівників»; 5) з метою формування цифрових компетенцій здобувачів у процесі їх підготовки для роботи в органах публічної влади необхідно внести зміни до стандартів вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»: 1) для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та для другого (магістерського) рівня вищої освіти в частині «Перелік компетентностей випускника», доповнивши загальні та спеціальні (фахові, предметні) компетентності – цифровими компетентностями.

Реалізація вищезазначених напрямів удосконалення не тільки підвищить цифрову зрілість публічних службовців, але й збільшить продуктивність та ефективність прийняття рішень, а також підвищить ефективність їх діяльності; дозволить мінімізувати витрати та забезпечить перехід на стовідсотковий електронний документообіг, побудувати цифровий простір між публічним сектором управління та бізнесом і громадянами; забезпечить прозорість та зручність зовнішніх і внутрішніх комунікацій.

Список літератури:

1. Буйницька О. П., Василенко С. В. Корпоративний стандарт цифрової компетентності викладача університету. *Open educational e-environment of modern University*, 2022. № 12. UPL : <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/2414-0325.2022.121>
2. Бодик О.П., Шередека Г.В., Салагуб Л.І. На шляху до навчання у цифровому просторі: підготовка вчителів та державних службовців у системі освіти дорослих. *Витоки педагогічної майстерності: журнал*. Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. Полтава, 2022. Випуск 29. С. 25-37.
3. Концептуально-референтна Рамка цифрової компетентності педагогічних і науково-педагогічних працівників (проект). UPL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/2629-frame_pedagogical.pdf.
4. Копняк К. В., Покиньючерда В. В. Формування цифрової компетентності державних службовців у процесі фахової підготовки. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 10. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2261>.
5. Лола В. В. Цифрові компетентності депутатів місцевих рад та їх роль у формуванні локальної ідентичності об'єднаних територіальних громад. *Аспекти публічного управління*. 2020. Т. 8. Спецвипуск. № 1. С. 87–90.

6. Новіченко Н. В. Цифрові компетентності депутатів місцевих рад в системі компетентностей людини у XXI ст. *Теоретичні та практичні аспекти формування компетентності депутатів місцевих рад України* : монографія / С. М. Серьогін та ін. ; за наук. ред. І. В. Шпекторенка. Дніпро : ГРАНІ, 2021. С. 227–230.
7. Опис Рамки цифрової компетентності для громадян України / Міністерство цифрової трансформації України. 2021. URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifra-oprilyudnyue-ramku-tsifrovoi-kompetentnosti-dlya-gromadyan/OP%20ЦК.pdf.
8. Польовий П.В. Концептуальні засади розвитку цифрових компетентностей кадрів органів публічної влади: дис. д-ра філософії : 281. Харків. Національний університет цивільного захисту України. 2023. 184 с.
9. Про затвердження Корпоративного стандарту цифрової компетентності викладачів Університету Грінченка : Наказ від 11.06.2021 р. №421 / Київський університет імені Бориса Грінченка. URL:https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/nakaz_421_11.06.21.pdf
10. Рамка цифрових компетентностей для державних службовців України: Проект 21.11.2021 р. / Міністерство цифрової трансформації України. URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/29022619_ramka_derzsluzbovci_3_compressed.pdf.
11. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : Наказ Міністерства освіти України від 29.10.2018 р. №1172. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/281-Publ.upr.ta.administruvannya-bakalavr.21.01.22.pdf>.
12. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування для другого (магістерського) рівня вищої освіти : Наказ Міністерства освіти України від 04.08.2020 р. №1001. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/08/05/281publichne-upravlinnya-ta-administruvannya-magistr.pdf>.
13. Стеців І.С. Імперативи розвитку цифрової освіти держслужбовців у контексті забезпечення ефективності моніторингу економічного механізму державного управління продовольчою безпекою. *Economic journal Odessa polytechnic university*. С. 106-114. №1(23), 2023. URL: <https://economics.net.ua/ejopu/2023/No1/106.pdf>.
14. Фостікова В.В. Сучасні вимоги до цифрових компетентностей державних службовців. *Аспекти державного управління*. 2020. Т. 8. Спецвип. №1. С. 133-135. DOI: 10.15421/152061.

Matveichuk L.O., Polovyi P.V. PUBLIC POLICY FOR THE DEVELOPMENT OF DIGITAL COMPETENCES OF STATE AUTHORITY AND LOCAL GOVERNMENT PERSONNEL

The article delves into the intricate details of establishing and implementing a public policy for the digitalization of government processes. It also highlights the significance of developing digital competencies among the personnel involved in the process. In the process of building a digital service state, the significance of this approach is justified. It has been discovered that the exploration of issues related to digital transformations within public management and administration, particularly concerning human resources, is still in its initial stages.

The article considers the digital transformation processes in Ukraine that promote corresponding digital literacy among state and local government officials. The role of the digital thinking skills is highlighted and the definition of "digital thinking of a public servant" is revealed as an effective basis for digital transformations in the field of public administration and a basis for digital changes. The importance of the digital level of educators, which will affect the quality of training of applicants, is argued. An example of the implementation of the corporate standard of the teacher's digital competence is presented on the basis of the main European and Ukrainian regulatory documents, i.e. DigComp, DigCompEdu, ISTE Standards for Educators, Concept of the development of digital competences, and Description of the framework of digital competence for citizens of Ukraine. The standards of higher education in Major 281 "Public management and administration" at the bachelor and master's level are analyzed in the part "List of competencies of the graduate" and it is suggested to supplement general and special skills with characteristic components that form digital competencies.

In the process of forming a public policy of digital development, it is proposed: 1) to define the development of digital competences of the personnel of state authorities and local self-government bodies as one of the priority areas of public policy of subjects of power; 2) implement the process of self-development of digital competencies of public servants by using the national online platform "Action. Education"; 3) introduce a corporate standard of teacher digital competence in higher education establishments using the project "Conceptual Reference Framework for Digital Competence of Pedagogical and Scientific Pedagogical Workers"; 4) make changes to the standards of higher education in Major 281 "Public Management and Administration" at the bachelor and master's level by supplementing the list of graduate competencies with digital ones.

Key words: public policy, public management and administration, digital competences, digitalization, public authorities, public servants.